

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

Lugduni, 1652-1663

Cap. 13. Circa Matrimonij Indissolubilitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80577](http://urn.nbn.de/urn/resolver.pl?urn=urn:nbn:de:hbz:466:1-80577)

D V B I V M X X I.

An Procurator in mortali existens, peccet, lethaler matrimonium alterius nomine contrahendo.

Mortaliter delinquit. Quia Minister est Sacramenti perficiendi. Sic Basil. in 4. dift. 26. q. vni. a. 2. Scot. ibi. q. vni. Suppl. Gabriel. dift. 9. q. vni. a. 1. Inniuit Basil. l. 1. c. 8. num. 11. & c. 10. n. 6. & Bonac. q. 2. pun. 5. nu. 2. cum solū abneget, procuratorem esse Ministrum conferatur ad id munus, seu ad ipsum pertinere ex officio hoc ministrare Sacramentum.

Non delinquit mortaliter. Quia, ut vidi-
mus, probabilius longe est, procuratorem haud esse huius Sacramenti Ministrum. Imò dato quod Minister esset, minimè piaculum perpe-
traret, quia non est ad hoc munus conferatus. Ita Cornijo d. 1. dub. 5. Sanch. lib. 2. d. 11. n. 39. Henr. l. 1. c. 2. Petr. Led. c. qu. 42. art. 1. dub. 7. ad 4.

Cum his asserto, procuratorem peccato le-
thaliter in factum minimè delinquare. Sic con-
trahens alterius nomine; quia nec recipit in
fe Sacramentum, nec ministrat.

D V B I V M X X I I.

An qui procuratori mandatum dedit ad contrahendum, debat in grazia existere eo tempore, quo credit matrimonium à procuratore celebrandum.

Non tenetur sub lethali piaculo in gratia esse. Quia mittens ferè proflus ignorat, quoniam tempore procurator illud munus obi-
bit. Sic Sotus. & Ludou. Lopez, apud Sanchez lib. 2. d. 11. num. 30.

Tenetur esse in gratia. Mittens procuratorem tenetur sub lethali esse in gratia eo tempore, quo verisimile est, fore, ut procurator ipsius nomine contrahat. Quia tunc Sacramentum recipit, quod nefas est in peccato recipere. Ita Medina l. 1. sum. c. 19. §. 13. Petr. de Ledef. a. 1. ante solut. ad 7. Cor-
nejo d. 1. de matr. dub. 5. n. 3. & 4. Sanch. citatu-
Basil. l. 1. c. 10. n. 6. Henr. Rebel. Gutier. & alij, apud Bonac. q. 2. pun. 5. n. 13.

Cum huius sentio. Hæc communis sententia est. Et quanvis primæ sententia Doctores excusat ab hac culpa mittentem, quando proflus ignorat, quo tempore matrimonium celebrandum sit, quod difficile absens potest agnoscere ob causis dilationis, qui contingere assolent: verum nec tunc excipiari reorū quia Sacramenti suscepit obligat ad debitam dispositionem sub culpa lethali. Vnde vel tenetur procuratorem non immittere, vel toto eo tempore dispositus es-
se, quo ille probabiliter est contracturus.

D V B I V M X X I I I.

*An contrahentes per procuratorem debant postmodum inter se matrimonium intrare, seu irritum ratificare, ut fiat tunc Sacra-
mentum, quod ante non fuerat.*

Debet quidem. Quia matrimonium per procuratorem initum esto verum, & ratum sit, at non est Sacramentum. Nam quavis sacramenta necessaria. Sacramento penitentia quatenus est quoddam iudicium, non repugnet geri in absentia, repugnat tamen eo quod est sacramentum. Ergo similiiter repugnat matrimonio, ut Sacramentum est. Vnde ut Sacramentum fiat necessariū est, prorsum ratificari. Si Caiet. & Petr. de Ledef. apud Sanchez lib. 2. d. 11. num. 26. & 31.

Non debent necessariū iterare, vel ratificare inter se coniugium. Quia matrimonium per procuratorem contractum verè est Sacramentum. Matrimonium enim ut contractus, & ut Sacramentum est idem numero, & realiter: & tantu differt penes diuersos respectus; ut enim recipit vinculum contrahentium, dicitur contra-
ctus: ut autem elevarūt à Deo ad repre-
sentandam visionem Christi Domini cum Ec-
clesia dicitur Sacramentum. Ergo utrumque modo debet habere eadem materiam, & formam, & causas agentes. Vnde si potest, ut contractus per procuratorem celebrari, poterit etiam ut Sacramentum. Igitur hoc ex capite non debet necessariū ratificari. Ita Henr. l. 1. c. 2. num. 2. Manuel tor. 1. sum. c. 16. n. 1. & c. 220. num. 3. Vega. l. 4. sum. c. 264. Cordu. l. 1. qu. 5. Sanch. citat.

Verum hoc si necessitas spectetur, quo ex capite falsam primam sententiam prorsus ex-
stimo. At optimè faciunt contrahentes per pro-
curatorem, si postmodum ipsi metu iterum ma-
trimonium ineant, ad tollendos solū modis
scrupulos, qui possunt circā persistentiam con-
sensus oboriri. Certe quamvis carera Sacra-
menta repeti nequeant, eadem materia mané-
te: hoc tamen est in matrimonio speciale: nam
cum sit contractus, eiūque naturam, & con-
ditiones retinat, potest eo ex capite, quo contra-
ctus est, cæterorum more sepius iterari: pru-
denter autem hoc in casu iterabitur, ne forte
prior consensus fuerit reuocatus.

CAPVT XIII.

Circū Matrimonij Indissolubilitatem.

D V B I V M X X I V.

*An Matrimonium tam ratum, quam
consummatum ex iure naturali in-
dissolubile existat.*

Matrimonium non solū iure divino, sed et iure naturali in-
dissolubile existat. Ita iure naturali
metia iure naturali est indissolubile. Quia
matr.

Sect. II. Dubia De Matrimonio. Essentia. 67

matrimonium ex se, & ex intentione, naturae ordinatum ad prolis educationem non solum ad breve tempus, sed per totam prolis vitam: Ergo matrimonium ex natura sua debet usque ad vitæ terminum indissolubile perdurare. Sic D. Thom. cont. gent. cap. 12. 2. Scot. dist. 26. ques. viii. Valg. d. 2. de matr. cap. 7. Bellarm. lib. 1. de matr. cap. 12. Hurtad. d. 8. diffic. 2. Basil. lib. 1. c. 12. & 13. Filliæ. tract. 12. num. 33. Diana p. 8. tract. 1. ref. 16.

Matrimonio indissolubilitas competit ex iure divino, minimè autem ex iure natura. Quia ius naturæ semper manet immotu, & id est apud omnes, & omni tempore: sed ante legem Euangelicam poterat per repudium dissolui etiam consummatum: & post legem Euangelicam potest etiam dissolui, quando est contractum in infidelitate, & alter coniux ad fidem conuertitur: Ergo signum est eius indissolubilitatem naturaliter non esse. Ita Sanchez lib. 2. d. 13. num. 7. Medina lib. 5. de calib. cap. 7. 88. & 89. Coninch d. 26. aub. 1. Quibus addendi virginis sex Doctores a Sancio citati.

Huic sententiae pronus adhæreo. Quia si considerare libeat matrimonium, ut est in natura officium, ad Sobolem propagandam: Agi potest reddi ratio, cur marito ob coniugis sterilitatem non lecat eam dimittere, aut aliam ducere: si ut est in remedium contra fornicationem institutum: cur vxor perpetuo morbo laborans qua huic malo remedium non adhibet, non poterit dimitti? Ergo ad aliam rationem huius omnimodæ indissolubilitatis est recurrentum.

D V B I V M X X V .

An veteri in lege matrimonium dissoluebatur, per repudij libellum.

Non dissoluebatur in lege veteri matrimonium per libellum repudij. Quia constat, solum impune geri permisum illis fuisse, ad gratius malam vitandum, ut libellum repudij darent vxori. Tuxta quam sententiam peccabant iudei vxores dimittendo, & matrimonium non dissoluebatur. Sic Magister in 4. diff. 33. quem sequitur Bonavent. & alii.

Licitum fuit Iudeis, vxores dimittere, & dato repudij libello verè matrimonium dissoluebatur, poterantque aliam ducere vxorem. Quia id innumeris constat experimentis: nec legimus ob iustum iuxta eorum morem repudij datum libellum, aut fuisse punitione, aut correptione gravi quidem affectos. Ita D. Thom. Scot. Durand. & Palud. in 4. diff. 33. Beccan. c. 47. q. 2. Sanchez. lib. 10. d. 1. Basil. lib. 7. c. 50. Hurtad. d. 8. diffic. 15. Bauni. q. 14. diff. 4.

Hoc longe probabilius. Addiderim non solum propter adulterium licuisse Iudeis vxores dimittere, ut putat Tertul. lib. 4. cont. Mar. 2. sed & ob quacumque rem turpem, ut ob morbum contagiosum, vel ob simile aliud, quod matrimonio præcessisset; & forte etiam ob alias causas matrimonio contrarias etiam si cōiugio superuererint, ut si mulier venefica esset, aut liberorum interfactrix, ut Beccanus an-

notat. Porro in lege Euangelica matrimonium consummatum minimè dissolui potest, nec per heresim, nec ob aliam causam, superstitiæque alio coniuge, potest quis nuptias transire ad alias, Tridentino assertente sef. 24. can. 5. & 7. Quia matrimonio Christianorum est signum coniunctionis Christi Domini cum Ecclesia. Ephes. at hac est indissolubilis. Ergo & matrimonium. Unde expungenda prorsus Caietani ad cap. 19. Mat. & Catherine lib. 5. annot. 1. in comment. Caiet. & Græcorum sententia assertum potest aliqua ex causa nostra coniugia dissolui, coniugisque ad alia matrimonia transire.

D V B I V M X X V I .

An Pontifex possit in matrimonio rato dispensare, ut soluto eius vinculo, valeant libere coniuges, aliud inire coniugium.

Non potest. Quia matrimonium ratum est vinculum perpetuum, & indissolubile: Non potest. Ergo nequit per Pontificem dissolui. Pontifex dispensare, enim nequit auferre id, quod est de aliquius definitione, cum sit de eius essentia. Et quia si potest dispensare in rato, potest etiam in consummato, cum tantum accidentaliter differant, sicut res operans, & non operans. Et quia Pontifex nequit dispensare contra ius naturale & diuinum: nec in Sacramentis; hoc enim pertinet ad potestatem excellentiæ Christi. Sic Bonavent. Sotus vterque, & alij viginti noueni Doctores, quos pro hac parte citat Sanchez. 1. d. 14. num. 1. Basil. lib. 9. cap. 3. a num. 3. Valent. d. 10. quest. 1. punct. 7. Beccan. cap. 47. q. 4. n. 3. Palauus d. 3. punct. 2. §. 1. num. 3. Merat. de matrimon. d. 6.

Potest matrimonium ratum non consummatum Pontificia autoritate dissolui. Quia in dubiis sententiae Superiorum standum est. Cap. 1. dist. 2. aures, & temp. Ordin. & Cap. Quid cul- patur, 2. q. 2. & maxim Pontificis, cui totius Ecclesiæ regimini incumbit, cui ideo magis Spiritus sanctus assistit: sed varijs Pontifices dispensarunt, nam D. Antonin. p. 3. tit. 1. cap. 21. §. 3. affirmat se vidisse Bullas Martini V. & Eugenij IV. qui dispensarunt: & Nauar. in sum. c. 2. num. 2. 1. refert ter, vel quater ad petitionem suam Paulum III. & Pium IV. dispensasse: & Caiet. in opus. tom. 1. tract. 2. 8. ques. vii. assertit, suo tempore sapienter Pontifices dispensasse: & Henr. lib. 1. cap. 8. num. 11. & liter. F. affirmit, Gregorium XIII. vñica die cum undecim dispensasse: & negari non potest quin saltem res sit dubia cum pro hac sententia ad sint multi, ac graues Doctores, ac aptæ rationes. Ergo hoc in dubio standum est Pontificum sententiam, qui sapienter dispensarunt. Ita Sanchez ubi supra quinquaginta referens. Valg. lib. 1. d. 16. 5. cap. 7. Bonac. q. 2. punct. 11. num. 4. Rebek. lib. 1. qua. 15. n. 4. Coninch. d. 26. num. 34. Reginal. lib. 31. num. 38. Villalob. tract. 1. 3. diffic. 1. numer. 2. Laym. tract. 10. part. 3. cap. 5. numer. 2. Filliæ. tract. 11. num. 5. Hurtad. d. 8. diffic. 3. Cornejo tract. 6. d. 6. aub. 4.

68 Theologiae Moralis Lib. XXV.

228
Hoc mihi
probabilis
in præci il-
lud in seca-
latione.

Ego quidem primam sententiam speculatiuē probabiliorē, secundam verō in præci existimari. Hanc teneo afferens Pontificis potestatem quantum licet, esse extendendam, in iis præfertim casibus, qui Ecclesiæ sunt viles. Creedo enim firmiter Christum Dominum, qui in necessariis non deficit, suo Vicario contulisse plenam potestatem ad ea, quæ bono Ecclesiæ regimini sunt necessaria; sed potestas dispensandi in matrimonio rato erat valde necessaria in Ecclesiæ: sapientia enim eveniet, ut matrimonio rato dissoluto multa scandalia cesserent: quod frequenter contingebat ante Tridentinum, cum multi clani cum una, & ante consummationem publicè cum alia contrahebant, & Ecclesiæ cum non iudicet de occulū compellebat ad posterius matrimonium inualidum, vnde hi absque remedio manebant. Ergo credendum est, Christum Dominum huiusmodi potestatem suo Vicario contulisse.

D V B I V M XXVII.

An desideretur causa, ut valeat Pon-
tificis rato in matrimonio dis-
pensatio.

229
Non deside-
ratur causa.

Non desideratur causa, sed Pontifex potest ad libitum dispensare. Quia indissolubilitas matrimonij rati est de solo iure humano. Sic Glos. Cap. Ex publico, de conuers. coniugator. vbi Alan. Goffred. & Vincent. docent habere Pontificem plenissimam potestatem circa matrimonium ratum, quia naturam fortius ex constitutione Ecclesiæ. Imò Henriquez lib. ii. cap. 8. num. 11. dier. 6, quamvis fateatur, hanc indissolubilitatem esse de iure divino, & naturali, ait, videri, esse validam dispensationem concessam absque causa; quia Sic expediebat, ut Christus Dominus Pontifici concederet, ne res per plebitate laborarent.

230
Causa des-
ideratur.

Causa quidem desideratur, nec sine hac dispensatio tenet. Quia matrimonij indissolubilitas est de iure naturali, & divino: in quo dispensatio Pontificis absque causa iusta concessa, est profusus irrita, ut Theologi communiter, ac Iuris utriusque Doctores sentent. Ita afferunt Pontificiam dispensationem in voto simplici sine iusta causa esse irritam: quia voti vinculum est de iure naturali, & divino. Ita Sanchez. libr. 2. d. 1. num. 6. citans Anchar. Deci. Cour. Antonijum Gabriel. Ludou. Lop. Abbat. Curti. Hugon Menoch. Barbo.

231
Hoc nihil
ruius expo-
nitus ad dis-
pensandum
causa.

Existimatis probabilem primam sententiam esse, sed veriorem secundam iudicarim. Adiicio verò existente causa iusta, non desiderari mutuum coniugum consensum, sed altero eorum iusto, posse Pontificem dispensare. Quia si causa iusta lusit, alterius repugnancia nequit. Pontificis potestatem impedit, ne alteri habenti iustam causam dissolusionis, petentique dispensationem consulat, ut Medina. libr. 5. de Sacror. homi. contin. afferuit. Quod si requiras, quanam sint iusta causa, ut Pontifex valeat dispensare? Has exposuerim. Notabilem in qualitate dissimilitudine, quando cœca affectione a levitate ducti ineunt matrimonium: Grauem ti-

morem scandalum magni futuri, vnde rixæ graues absolente exoriri: Lepram alteri superuenientem: Assertionem alterius, quod animu[m] contrahendi non habuisset: Virum effici Episcopum: Mutuum coniugum consensum.

D V B I V M XXVIII.

An Pontifex possit dispensare in matri-
monio consummato infidelium, dum
ambo Sacra vnde diluuntur.

M Inimicu[m] potest. Quia iam suscepto Bap-
tismo, matrimonium illud est ratum & co-
sumatum & coniuges re vera facti sunt una ca-
ro: Ergo est indissolubile ex lege naturæ, nec
potest a Pontifice dissolui. Sic Vat. q. d. de mar-
cap. 6. num. 58. Basili. libr. 9. cap. 2. à num. 8. &
alijs apud Dianam part. 8. tr. refol. 66. Perez de
matr. d. 20. sct. 10. numer. 8. Leand. tratt. 9.
d. 5. ques. 6.

Potest omnino. Quia firmius est matrimo-
nium ratum fidelium, quam consummatum in-
fidelium: maiorem enim firmitatem fortior matrimonium ex ratione Sacramenti quam habet fidelium matrimonium: quam ex ratione con-
tractus naturalis quam solum habet matrimonium consummatum infidelium; vnde illud dicatur ratum, hoc autem non Cap. Quarto, de diuor. & Cap. finali, 8. ques. 1. Cum igitur possit Pontifex dispensare in matrimonio rato fidelium vnde vidimus: poterit a fortiori in consummato infidelium. Ita Sanchez. libr. 2. d. 17. numer. 2. Nauar. libr. 3. cons. 6. de conuers. infidelit. conf.
1. à num. 12.

Scio Patrem Vazq. vbi supr. hanc sententiam falsissimam esse dixisse: quam ego tanti viri ve-
nia probabilissimam, primæque preferendam reor. Cui facit Abbas Cap. Ex publico, num. 14, de conuers. coniugat. vbi ait, ex statuto Ecclesiæ per conuersationem solam alterius coniugis dissolui coniugium. Nec fundamentum apposita pars virget. Quia cum post factum Sacra-
mentum nondum matrimonium illud sit con-
sumatum, minime representabit indissolubilem Christi Domini cum Ecclesiæ vniōnem per carniem: vnde putabitur matrimonium aptum fidelium, quod Pontificis dispensatione dissol-
ui potest.

D V B I V M XXIX.

An dissoluatur, matrimonium ratum per
religionis professionem.

N On dirimitur matrimonij vinculum pro-
fessione Religionis: vnde alter coniux in Non di-
scul manens minime potest aliud inire con-
iugium. Quia matrimonium indissolubile est ex
iure divino naturali à sua primæa institutione,
vt constat ex Cap. vni. de voto in 6. vbi dic-
tum est Deo institutum esse, & accepisse indi-
solubilitatem in statu innocentie. Si quidā vt
refert Glossa Cap. de conuers. coniugat. v. Remar-
nere.

Sect. II. Dubia De Matrimonio. Essentia. 69

vere. Henric. de Ganda. quodlib. 5. qu. 39. Erasim. in cap. 7. ad Cor. Franc. Toren. de sexta Synodo. Claud. Espenecus l. 6. de contin. c. 1.

Vinculum matrimonij rati omnino dirimitur. Solemni alterius professione coniugis; & coniux manens in faculo est omnino solitus a vinculo, potestque libere ad alias procedere nuptias. Conclusio est de fide definita ab Eusebio Papa, & habetur Cap. Decreta legalia, 27. quas. 2. & à Ioanne XXII. & habetur in eius extrinsecus. antiqua, de voto & ab Alexander III. Cap. ex publico de conuers. coniugat. & ab Innocentio III. Cap. Ex parte tua, cedem isti. n. & nouissime in Tridentino. ses. 24. can. 6 ibi. quis dixerit, matrimonium ratum non consummatum per solemnem Religionis professionem alterius coniugis, non dirimi: anathema sit. Constat ex voto Ecclesie, & Apostolorum traditione, quod D. Teclae exemplo probat Sanchez l. 1. d. 18. n. 2.

Omnino Problema dissoluitur, nec enim prima pars potest sustineri. Vnde minor est in 10. d. 27. §. 4. hanc sententiam veriorum votis. citate, innuens alteram veram esse: cum ipse futuratur, à Tridentino vti vnicè veram fuisse definitam. Infero, matrimonium ratum non dirimi per vota emissa à quibusdam viris terciij Ordinis D. Francisci. Non enim solemniter proficitur: sed votis simplicibus se illigant. Profecto quamvis olim dirimeretur vita Heremitica in manu Episcopi, vel alterius Prelati professione eo quod solemnis est: iam non est, sed Heremitæ aut nulla, aut simplicia solimmodo vota emittant. Et quamvis dirimatur per solemnem trium, aut quatuor votorum professionem in Societate Iesu: non tamen dirimitur per vota Scholarium, vel coadiutorum formatorum in ea emissa, sunt enim simplicia quamvis publice emittantur. Dirimitur autem per Clericorum, ac Monialium Ordinum Militarium sub clausura degentium professionem, quia solemnis est. Denique non dirimitur per alcensem ad Ordinem Sacrum, vel ad Episcopatum, de Ordine Sacro definitum est à Ioanne XXII. extrinsecus antiqua de voto: & de Episcopatu constat ex Ecclesie voto, & fatentur que omnes; quia ius de sola solemnis professione hoc statuit: votum autem Ordine Sacro annexum est per accedens solemnem: nec status Episcopatus quamvis perfectior sit, cum mors spiritualis non sit, repugnat ex natura rei coniugio, sed solo Ecclesia statuto: vita autem Monastica repugnat matrimonium postea contractum.

D V B I V M X X X .

An dirimatur, matrimonium per vota emissa à quibusdam feminis Religiosis quas Beatas vocant.

²³⁷ **Q**uestio procedit de nonnullis feminis Religiosis D. Augustini¹, D. Dominici, ac D. Francisci, quæ collegialiter non viuant, sed in propriis domibus, & Beatas assolent votari. An per harum feminarum vota ratum coniugium dissoluitur? Non dissoluitur. Quia

solemni non profitentur, sed voto simplicibus se illigant. Sic Victor. in sum. de matr. numer. 256. Sotus in 4. dist. 27. question. 1. art. 4. Lede. 1. part. 4. quas. 63. art. 3. Sanchez l. 1. d. 18. n. 4.

Dissoluitur quidem. Quia feminæ solemnem professionem emitunt, subiuncte ²³⁸ ^{Dissoluitur} quamvis in propriis domibus Prelati regimi- ^{quidem.} ni. Ita Hortad. d. 8. dist. 6. numer. 28. Basil. libr. 9. capit. 8. numer. 6. Leand. tract. 9. d. 11. quas. 17.

Scio, Basilium probare ex Bonifacio VIII. Leone X. & ex earum feminarum Ordinum constitutionibus esse Religiosas substantialiter. At credidicim, probabilis, esse contrarium. Vnde existimo per harum vota (simplicia quidem) minimè dissolui coniugium, sunt tamen aliquæ Beatae tertij Ordinis D. Francisci, ac D. Dominici, quæ in communione viuant, profitenturque a vera Religiose sunt, quarum professione ratum matrimonium proculdubio dirimitur.

D V B I V M X X X I .

An Equitum Militarium Ordinum: v.

gr. D. Ioannis votum, diri-
mat matrimo-
nium.

Professione Equitum D. Ioannis, qui non viuant in communione, nec uxores ducere possunt, matrimonium non dirimitur. Quia non ²⁴⁰ ^{Non diffin- tur.} vere, ac propriæ Religiosi sunt cum proprium retineant, moreque secularium Extræ Claustræ viuant. Sic Sotus in 4. dist. 2. q. 1. a. 4. & l. 6. de iust. q. 5. a. 3. ad 3.

Dirimitur profecto. Quia & solemnis eorum professione, alias non dirimeret matrimonium contrahendum, iuxta Cap. unicum de voto in 6. & hi Equites vero ac propriæ Religiosi sunt. Ita Nauar. l. 3. consil. iii. de conuers. coniugat. cons. 2. Cordu. in sum. q. 178. Henr. lib. 11. cap. 8. numer. 6. Vega lib. 6. sum. casu 17. Sanchez lib. 2. d. 18. numer. 8. Basil. libr. 19. capit. 7. numer. 3. afferens, sic Cardinalium Sacram Congregationem declarans. Azor. tom. 1. lib. 13. capit. 6. quas. 4. Sancius in select. d. 42. numer. 10. & alij.

Non dubito, quin matrimonium ratum dissoluitur professione Monialium & Equitum Militarium sub clausura degentium; quia certum est, Nec iudico esse dubitandi locum circa Equites D. Ioannis, licet sub clausura non viuant; quia eorum professione solemnis est, & hi vero Religiosi, ut multi assertere Doctores (præter affi- gnatos) quos referit, ac sequitur Bobadil. Polit. lib.

2. capit. 19. numer. 1. t.

D V B I V M

D V B I V M XXXII.

An quando post matrimonium ratum uterque coniux communis consensu profiteretur Religionem, dissoluntur matrimonium ratum.

²⁴³ Non dissoluitur. **N**on dissoluitur. Quia quando vnius tantum profitetur, quantum in se est vinculo coniugij renuntiat, & ideo alter a vinculo illo absolvitur: dum autem uterque profitetur, neuter renuntiat. Sic D.Tho.in 4.diss.27.q.i.art.3, quæsiunc.3.ad 1.Palud.ques.; art.1.concl.2.num.11.Palac.eadem diss. d.2.Ledel.2.part.4.qu.6.3.art.3.censet esse probabile. Idem indicat Sanchez citandus, & Henr. libr. 11. cap. 8.num.6.liter. D,

²⁴⁴ Dissoluitur plane. **D**issoluitur quidem. Quia hæc dissolutio non prouenit ex iuri propriis renuntiatione, neum enim sufficit ad eam utriusque coniugis renuntiatio, nedum vnius: sed orton ex Christi Domini priuilegio, qui hoc professioni concessit, eo quod mors ipsius, & status perfectior sitque ratio aequæ procedit, sine uterque, sine alter profitetur. Ita Sanchez l. 2. d. 20.num.3. Ledel. & Henr. obi supra. Hurtad.d.8.dissic.3. num.15. Leand. tract. 9.d. 11.ques.10.Ochaga. tr. 2.q.6.num.6.

²⁴⁵ Idem afferro. **I**dem afferro, & moneo, haud esse audiendum Paludanum citatum docentem, non dirimi matrimonium, quando communis consensu alter profitetur, alter autem in sacculo continet, vovet: quia ambo sunt in proposito conformati. Hæc enim sententia tuta est minimè; quia Trident. s. 24. can. 6. & alij textus absolute decidunt, vinculum matrimonij rati, per alterius professionem dirimi.

D V B I V M XXXIII.

An professio habeat vim dissoluendi matrimonium ex iure diuino positiuo.

²⁴⁶ Non habet vim dissolue. **P**rofessio non habet præstatam vim dissolueendi matrimonium ratum & iure diuino: sed vel ex iure Pontificio, vel quia ex natura vnius positiuo, rei id professioni conuenit. Verum iure Pontificio dissolui docent Medi. l. 5. de contin. Sacerd. cap. 87. Valsq. 1.2. d. 16.5. cap. 7. Lessi. cap. 41. dub. 8. Coninch. d. 26. num. 37. Hurtad. d. 8. dissic. 4. num. 17. Ochagan. ques. 5. num. 8. Ducuntur a sufficienti diuisione; quia non dissoluitur iure naturali diuino positiuo: Ergo solo Pontificio humano. Minor sequenti numero patebit. Dissolui verò iure naturali diuino, sine ex natura rei afferunt Cuar. part. 2. cap. 7. §. 4. Ledel. 2. part. 4. ques. 55. art. 2. Durand. Bellarm. & alij usque ad duodecim, seu tredecim Doctores, quos citat Sanchez libr. 2. d. 19. num. 1. Ducuntur, quia professio mors civilis est: Ergo ex natura sua est sufficientis ad dissoluendum matrimonium ratum, non consummatum.

²⁴⁷ Professio habet vim dissoluendi matrimonium.

num ratum ex iure diuino positiuo conceden. ²⁴⁷ Hoc vnde Christo Domino id illi priuilegium. Quia dissolueendi iure diuino non competit professioni hoc ex natura rei, nec positiuo.

Primum probo, quia si competere, ex natura rei, vel ex iure diuino naturali, non posset dici matrimonio ratu ex natura sua indissolubile: id enim tale dici nequit, quod per causas naturales solvi potest: ut carceri contractus sunt dissolubiles, quia in eorum natura dantur causæ sufficiens dissolusionis. Certe si matrimonium ratum dissolueretur per superuenientem formationem, non diceretur ex natura sua indissolubile. Secundum ostendo, nempe id non prouenire ex solo iure Pontificio: quia cum dissolucio matrimonij rati sit certissima, reduci debet in causam certam: incertissimum autem est, posse generali lege statui matrimonij rati dissolusionem: Porro initium huius consuetudinis non inuenitur in iure Ecclesiastico; sed à principio nascentis Ecclesia extat. Ergo credendum est, hoc Christi Domini priuilegium per traditionem haberi, si igitur hoc non prouenit professioni ex natura rei, nec ex iure pontificio, restat, ut ei renuntiat ex iure diuino positiuo. Ita Scot. Victor, uterque Sotus, Bartholom. & Pet. de Ledel. & alij, quos affer, & sequitur Sanchez citat. num. 3. Rebel. part. 2. lib. 3. ques. 4. s. 2. numer. 12. Cornejo, & Machado, quos sequitur Leand. tr. 9. d. 11. q. 11.

²⁴⁷ Primam sententiam, & secundam satis esse probabilem teor, probabilioram autem tertiam exigitur. Hoc itaque priuilegio Christus Dominus professionem donavit reipetu matrimonij rati: quod noluit ei concedere respectu matrimonij consummati. Quia id significat indissolubilem vniuersum Christi cum Ecclesia, per carnem, & ratione iuris prolixi & feminis in seculo relixi: & quia per commixtionem fiant coniuges vna caro, esset acerbum, eos diuidere.

D V B I V M XXXIV.

An Bimestrè sit concessum sponsis ad profertum in Religionem, an ad liberandum de ingressu.

²⁴⁸ Remitto textum Cap. Ex publico conuers. con. ²⁴⁹ Texum p. ingat. ex cuius intelligētia pēdet huiusce que. missio. fitionis resolutio: ²⁵⁰ Mandamus quatenus si predictus vir eam carnaliter non cognoverit, & eadem ad religionem transire voluerit, recepta ab ea sufficiens cautione, quod vel ad Religionem transire, vel ad virum suum redire intrâ duorum mensum spatiuam debet ipsam absoluas. Quæsiem itaque, nūm bimestrè præscriptū sit ad liberdū de religionis ingressu, vel ad profertū?

Bimestrè id præscribitur ad profitendum in Religionem, non ad liberdū de ingressu, ita vt teneatur sponsus Religionem ingrediens intrâ illud bimestrè profiteri, vel matrimonium consummare. Quia illo Cap. Ex p. bimestr. præscribitur, vt debeat sponsa intra bimestrè ad Religionem transire, vel ad virum redire. Transire autem, vel ingredi Religionem, est ad professionem admitti, vt confiat ex eodem Cap. Ex publico, ybi dicitur, alterius ingressu

Sectio II. Dubia De Matrim. Essentia. 71

Si dissolvi matrimonium, quod de sola profel-
sione verificatur. Sic Innocent ad Cap hoc, nu-
m. 11. Præposit. Cap. finali 55.
Tabie verb. Matrimonium 3. quas. 3. n. 4. Nauar.
sum. cap. 16. num. 27. Richard. in 4. dicit. 27. art.
2. quod est ad 3. & Glossa Cap. statuimus, verb.
statuimus de Regularib. vbi dicunt, posse ludi-
cium compellere sponsam ingredientem intra
certum tempus profiteri.

151 Bimestre id datur ad deliberandum de Re-
ligionis ingressu, non ad profitendum: ad quod
datur integer annus, qui a Judice coarctari
nequit. Quia hic annus non tantum datur in
nouitij favore, vt Monastice vita experia-
tur auctoritate etiam in favorem Monas-
tici ex experiatu nouitij mores. Cap. Ad
Apostolicam, de regulari. Ergo quamvis Nouitius
ob proprium factum iure suo spoliari va-
leat, non tamen poterit Monasterium. Ita Basili.
lib. 9. cap. 9. num. 2. Sotus, Paludan. Hostiens. Barthol.
de Ledel. Capua. D. Antoni. Arnul. quos
refert ac lequit Sanch. libr. 2. d. 24. numer. 4.
Hortad. d. 8. difficile. 8. num. 3. Conioch. d. 26. dub.
4. Diana. p. 4. tr. 4. refol. 23. Palau d. 3. pu. 2. §. 5.
num. 2.

151 Probabiliorum hanc partem iudico. Quia à
iure antiquo non licet recedere ab iure textu
expresso, & ne iuris correccio inducatur, debent
verba in propriari vt doctissime probat Sanchez
libr. 1. d. 17. num. 6. Ergo cum iure antiquo
concederetur annus probationis. Cap. Ad Apo-
stolicam, nec Cap. Ex publico, expresse contra-
rium definit, led tantum dicat, debere intra
bimestre transire ad Religionem, quod potest
intelligi de transitu per professionem, vel per
assumptionem habitus nouitiorum: non debet
intelligi de professione, vt ius antiquum ser-
vatur illasum.

D V B I V M XXXVI.

An retenta opinione probabilit num. 250.
allegata dari sponsis bimestre ad profi-
tendum, non ad deliberandum: Prae-
scriptio hac sit correcta per Tridenti-
num.

151 Duxi Dubio proximo probabilem esse pri-
mā partē afferente, bimestre illud dari ad
profitendum, non ad liberandum circa ingrel-
lum ad Religionem. Supposita autem hac pro-
babili opinione, qua fierim, num Tridentinum
s. 25. de Regular. c. 1. 5. statuens, nullum ad
professionem admittendum esse, nisi transacto
integro nouitiatu anno, corixerit illam senti-
entiam, adeo vt post illud decretum nequeat
sustinetur. Non corredit, ideo cogendum est spō-
sus intra bimestre præscriptum profiteri, quam-
vis etiam sextdecim annorum à Concilio re-
quiritur non expluerit. Quia lex posterior
generaliter & indistincte loquens, limitanda est
per specialem antiquorem, & iuxta illam in-
telligenda, nisi expresse verbis illi contradicat,
1. sed & posteriores ff. de legib. ibi. Posteriorēs le-
ges ad priores pertinent, nisi contraria sint. Sic
Nauar. sum. cap. 16. num. 27. Vera Maia, folis
primarij Doctores Salmanticenses Iuris Pon-

ūficij & Cæstij cathedralium apud Henrīq.
lib. 1. cap. 5. num. 8. liter. T. & probabile satis
Sanch. 1. 2. d. 24 existimat.

Correxit planè, idēque non potest proba-
tionis annus coarctari. Quia Tridentinum ge-
neraliter, & per verba, n. statuens, & ne nō.
ante annum profilio fiat, est generaliter, & in
omni casu intelligendum, lex enim vniuersa-
lis negatua est intelligenda vniuer aliter: Cap.
Solit. & finali de maiorit. & obed. & 1. de pretio,
ff. de publ. in rem actio, quod procedit etiams
quando maior ratio inveniatur, quare non de-
beat includere magis vñā speciem, quam alia,
vt docet Nauar. lib. 4. consil. sit. de sponsal. consil.
40. & 1. 3. tit. de conserf. coniugat. consil. 1. cuius ra-
tio est, quia iuxta regulam Logicam negatio
quidquid post se innenit destruit, & eius op-
positum ponit. Ita Henrīq. citat. liter. F. affe-
rens, sic tenuisse multos Iurisperitos, ac
Theologos. Birth. de Ledel. de matr. dub. 6. 4.
Palaci. in 4. dicit. 27. Manu. tom. 1. sum. cap. 259.
num. 2. Vega lib. 2. sum. cap. 500. Sanchez ubi
supra. & in hanc magis videtur Nauarius in-
clinare, licet neutrā definit.

Hoc probabilius puto, quia oppositæ partis
fundamentum tolummodo verum esse iudico. Hoc elig.
quando non constat ex lege generali specia-
lem corrigeat: ex eius decreti ratione (scilicet
vt nouitius agnoscat, quam vita rationem
suscepit eiusque difficultates experiatu) col-
ligitur, vñoluisse corrigeat.

D V B I V M XXXVI.

An si sponsa duodenis ad Religionem
trājeat, teneatur sponsus expectare
usque ad Decimum sextum eius annum,
quo professionem emittat.

151 Non tenetur expectare, sed cogenda est
sponsa intra bimestre præscriptum a Cap. Non im-
Explico, profiteri. Quia decretum huic expellare.
Capitulū non est correctum per Tridentinum
s. 25. cap. 15. de Regulari. Sic Docto Vera
Maia, folis primarij Salmanticensis Academie
Moderatores, apud Henrīq. lib. 12. cap. 5. nu-
mer. 8. liter. T. Nauar. sum. cap. 26. numer.
27. Sanchez libr. 2. d. 24. numer. 4. proba-
bile esse docet.

Tenetur expectare quadriennio, nec cogenda
est sponsa intra bimestre profiteri. Quia
iuxta Tridentini decretum corrigen Capitulū
Ex publico, præscriptionem, nequit sponsa vi-
que ad decimum sextum annum expletum
profiteri. Ita Sanchez. citat. num. 7. Basili. libr.
9. cap. 9. num. 2. & 3. Palau d. 3. p. 1. 2. §. 5.
num. 1. Henrīq. citat. liter. F. affe-
rens, sic fuisse
confirmatum à Regia vallisoleti Cancellaria.
Barthol. de Ledel. Vega. Palac. Rodrig. & alij,
quos refert Sanch. ubi s.

Hanc sententiam longè probabiliorum esse
puto, imo certam omnino ob Cardinaliū de-
clarationem, quæ extat apud Farinac. ad s. 25. tia probabi-
litem longe. s. 25. tia probabi-
litem longe.
Trident. s. 15. quæ sic se habet: Mulier si duode-
cim annis maiori intra duos menses ingredia-
tur Monasterium, & habitum suscepit, & de-
inde expleto decimo sexto anno, & elapsō anno
proba

COBAR
de Mon.
III. IV.
ET IV.

72 Theologie Moralis Lib XXV.

probationis professionem emittat, iuxta hoc decre-
tum interea vir expeler, donec a*rebus* probationis
habeatur, & professio si emissa. Addiderim ex
eadem declaratione Sacrae Congregationis,
idem dicendum est, si sponsa Religionem D.
Francisci de Paula ingrediatur, in qua professio
non emititur ante annum decimum octauum.
Non enim potest compelli, ut decimo sexto an-
no completo profiteatur.

ligionis ingressum. Computantur autem dies hi-
de momento ad momentum. Quia tempus in-
cipiens ab aliqua die determinata, regulariter
de momento ad momentum computatur, ut
expressè habetur lib. 3. §. Minorem, ff. de
minorib.

DVBIVM XXXVIII.

*An si bimestre sponsis concessum, ad de-
liberandum circa Religionis ingressum
includat mensis Februario: dies
bissexus sit pro unica die compu-
tandus.*

Non est computandus pro unica die, sed
pro uno, & altero: nec enim eo quod ille
dies creverit in Februario, accipiendi sunt (iux-
ta exemplum adductum Dubio proximo) sex
à Martio dies, sed septem ad compendum bi-
mestre. Quia dies Februario accrescens est ip-
sus Februario. Sic Cardin. ad Cap. Licer de sup-
pl. neglig. Trat. fine. Lambertin. de inep-
tro. l. 1. p. 2. q. 1. a. 14.

Computandus est pro unico die. Quia sic de-
cuditur Cap. Quaest. de verbis signis. & leg. tando-
rum. Cum bissexus, si. eodem riu. o. & l. 3. §. Minorem,
ff. de minor. Ita Doctores ad praefata inra.

Evidem distingendum generatim reor. In
favorabilibus in mense bissextili duo dies pro
vno cedunt secus in odiosis. Vnde suspensi v.
dicitur.) per mensis si incipiat mensis Februario
bissextilis poterit celebrazione ultima Februario
die. Hoc tamen intellige, quando computantur
mensis. vel annimam si computentur dies. ut si
dicatur: his suspensi quadraginta diebus, com-
putabitur bissexus; quia est verius dies: & sic
erunt illi duo dies. At in casu nostro nihil pro-
dest, vel officiis dies bissexus; quia bimestris
illius vnius, & alter mensis accipitri propter occur-
rit in Kalendario, ut praefatio Problemate
vidimus.

DVBIVM XXXIX.

*An index possit proregare, aut coactare
bimestre concessum sponsis ad deliberan-
dum de Religionis ingressu.*

Quasi enim, num bimestre concessum spon-
sis Cap. Ex publico, de coruens corrigat. ad
deliberandum de Religionis ingressu, sit adeo
praeclaram, ut neque illud prorogare, aut coa-
ctare vel sit arbitratum; Nec coactare, nec
prorogare potest. Quia quamvis ex causa valeat
Index regulariter terminum à lege praescriptū
restringere, vel prorogare, ut docet Barthol. l. 2.
num. 4. ff. de sententi. & re indic. at id non proce-
cedit, quando lapsu termino, apponitur pena
puniacionis, vel alia similis, ut afferit Molina l.
2. de primog. c. 14. nn. 19. cum Faldo, Felino, ac
Decio, sed hoc bimestre ponitur à iure & eo
transacto, punitur sponsus iure amplius deli-
berantur.

ES
THE
TO

259
*Coninere nō
debent dies
mensis occur-
rentia.*
Non debent necessariò continere omnes &
solum illos dies, quos menses tunc occur-
rentes continent iuxta Kalendarij ordinem:
sed suffici singulos menses vnguenti super octo
dies continere, ex quibus quatuor hebdoma-
dæ consurgunt: vel ad summum triginta dies.
Quia huiusmodi dierum numerus sufficit præ-
cipuè in moralibus ut integri menses valeant
vocitari. Sic nonnulli Doctores, quos presso
nomine memorat Sanchez lib. 2. d. 24. num. 14.
citas Menochium lib. 2. de arbitrat. centur. 1.
casu 50, qui docet horum dierum numerum
ut duos integros menses constituant, pruden-
tum arbitrio relinquentum.

260
*De bonis
dies continere.*
Bimestre illud ad deliberandum de Religio-
nis ingressu præscriptum continet omnes ac so-
lum illos dies, quos menses, qui tunc occur-
rent continent iuxta temporis occasionem, verbi
gratia si configat matrimonium initi prima
Januarii die; mensis ille constabat trigesima & vno
diebus, & alter bimestri s mensis viginti & duo
solummodo constabat: vnde tponita habebit ad
deliberandum solummodo quinquaginta no-
num dies: nam vnius mensis longior, alter bre-
uior occurrit. Quia Januarius non potest dici in-
teger mensis constans solum trigesima diebus,
nam vna dies deficit. Nec Februario indiget
duorum dierum additione, ut integer mensis
iuxta ritum Kalendarij possit vocitari. Ita San-
chez citat. num. 15. Basil. lib. 9. cap. 9. num. 5.
Palaus d. 3. punct. 2. §. 5. nn. 4. Leand. tract. 9. d. ii.
op. 23.

261
*Hoc tenuo, &
expongo.*
Quando lex vel statutum concedens men-
sem, disponit, à quo tempore mensis incipiat, ut
à die electionis, vel à die per Iudicem designan-
da: tunc accipit mensis secundum quod oc-
currerit in Kalendario, & quod ex illo men-
se deficit, de sequenti accipitur: & ita habe-
bit mensis ille trigesima dies, vel triginta vnum,
ut in Kalendario occurrit. Ex. gr. electio fieri
debet intra tres menses à die vocationis & talis
dies fuit vigesima quarta Januarij, deficit vñ
que ad numerum trigesima vnius dierum, quibus
constat Januarius, septem dies: vigesima igitur
quarta dies Aprilis erit ultima trimestris; quia
Januarius accipit à Februario dies septem, &
totidem Februario à Martio, & totidem Mar-
tius ab Aprili. Sic ergo computandum bimestre
sponsis præscriptum ad deliberandum circa Re-

Sectio II. Dubia De Matrim. Essentia. 73

berandi, & excommunicandus est, si abneget debitum: Ergo. Sic Glos. Cap. ante penult. v. Nec acquiescerit. dift. 6. & Cap. Coninges v. Prima, 27. q. 2.

166 Coardari, vel prorogari potest Iudicis ad arbitrium. Quia licet quando datur terminus a legge absque Iudicis ministerio, nequeat Index restringere, vel prorogare cum non sit supradilecta gemitus tamen est, vbi datur ministerio Iudicis, ut contingit. Cap. Ex publico, vbi non signatur bimestre, sed mandatur Iudicis, vt designet.

Ita Nauar. sum cap. 16. num. 27. Richar. in 4. dift. 7. art. 2. quæs. 2. ad 1. Barthol. à Ledel. de matr. dub. 7. concl. 3. Manu. tom. 1. sum. cap. 242. Sylvest. verb. D'ebitum, quæs. 1. can. 4. Ros. f. num. 1. Armil. num. 5. Sanchez lib. 2. d. 24. num. 11. Hurtad. d. 8. difficult. 8. initio. Villalob. tract. 13. difficult. 2. num. 3. Palau d. 3. punct. 2. §. 5.

167 Hoc certum esse reor. Attamen non debet facile Iudex a bimestri discedere, sed exigentia grani confitum iuris sit terminus. Prima autem sententia doctrina vera est, quando terminus legi prescribitur absque Iudicis ministerio, ut contingit in termino ad appellandum concessio.

D V B I V M X L.

An coniux, qui non innedit Religionem inire, teneatur, intra bimestre debitum petenti coniugi reddere.

168 T'oeur planè. Quia bimestre id solum conceditur à Iure coniugatis, qui gerunt animos Religionis in eundæ: vt colligitur ex Cap. Ex publico, de coniug. coningat. Sic Nauar. cap. 16. num. 27. Angles, Medi. apud Sanchez ciudam. Hurtad. d. 8. difficult. 8. Palau d. 2. punct. 2. §. 5. num. 7. Coninch d. 26. dub. 4.

169 Non tenetur, donec bimestre transeat. Quia id tempus conceditur Cap. Ex publico, ad deliberandum circa Religionis ingressum: quavis autem hodie neuter coniux ingreditur, potest tamen postmodum propositum in melius commutare. Ita D. Tho. in 4. dift. 27. qu. 2. art. 1. quæsiunc. 2. ad 2. Bonau. ibi art. 3. quæs. 2. Palau. dift. 22. quæs. 1. art. 1. num. 4. Sotus quæs. 1. art. 3. Henr. lib. 11. cap. 15. num. 7. Basili. l. 9. c. 9. num. 7. Sanch. l. 2. d. 24. n. 25. Diana p. 10. tract. 14. refol. 22. Leand. tract. 9. d. 5. q. 25.

Hanc partem probabiliore reor ab fundamento illud, & quia exstimo cùd. Thoma citato, id bimestre non tantum concedi ad deliberandum de Religionis ingressu, sed etiā, vt sponsi necessaria folemnitati nuptiarū præparent: & ne sponsus cito sibi traditam sponsam parui pendas: plus enim eam faciet, si traditio differatur.

D V B I V M X L I.

An qui ante matrimonii consummationem Religionem ingreditur. Et intra annum nonius annus in coniugem fraudem, varios Ordines mutuant: posse compelli a Iudice, ut eligat Religionem, in qua vel transacto probationis anno profiteatur, vel ad coniugem redeat.

170 Compelli non potest. Quia ita Sacra congregatio præscripti hisce verbis, que est: & Mend. Theol. Moral. To. III. P. II.

170
170
170
170

Leand. tr. 9. d. 5. q. 27. ex Farinacio transcriptis Quia Canones permitunt, ut quis post ratum matrimonii, Religionem ingredi posse; quid fiat, si unam Religionem ingressus, de una transeat ad aliam, aut plures, & ita tempus profissionis differatur: an talis compelli posse ad tempus hoc breviandum: maximè cum iste transitus ex una Religione ad aliam fieri videatur in fraudem eius, qui in sæculo remansit? Congregatio anno 1588. respondit, non posse compelli. Sic Cardin. Congregatio.

Compelli potest. Quia alias haec fraudulenta mutatio Religionum alterius sponsi remanet. Compelli potest, & expectantis in seculo cederet. Ita Sanch. 1. 2. d. 24. num. 9. Palau. in 4. dift. 27. qu. 3. art. 2. concl. 1. num. 4. D. Antonin. part. 3. tit. 1. cap. 2. §. 1. Henr. lib. 11. cap. 14. num. 3. Coninch d. 28. num. 45. Gutier. cap. 54. num. 3. Palau d. 3. pu. 2. §. 5. num. 2.

Certe si alter sponsus nimis differat matrimonium consummare vagando de una Religione in aliam intrà nonius annum: potest Iudex, dato termino peremptorio, eum compellere vt in una Religione maneat, in qua completo nonius annu, profiteatur, vel ad alterum redeat sponsum, ut matrimonium consummare valeat. Magnum enim alias sponso in seculo manenti ferre ut incommode, qui diu in toto vita spatio posset primo ligatus manere coniugio nec aliud inire. Porro Sacra Congregatio solum intendit, non posse compelli coniugem ad hoc, vt antequam expletat probationis annum, profiteatur.

D V B I V M X L I I.

An ad consummandum matrimonium ita ut non licet iam ad Religionem transire, sufficiat penetratio vasis, abque feminis receptione.

Sufficit quidem. Quia vna ex causis ob quas Christus noluit id priuilegium matrimonio consummatu concidere, fuit, vt evitaretur damnum secutum sponsæ, quæ minus apta alij matrimonio maneret. At non minus inepta manet in hoc casti, quam si vir seminasset: Ergo. Sic Medina l. 5. de contin. c. 79. Petr. Ledel. de matr. 9. 61. Rödriq. to. i. sum. c. 239. n. 1. & alij apud Sanch. l. 2. d. 21. n. 4.

Minime sufficit, sed necessariò requiriatur, vt semen virile vas sponsæ subintret. Quia copula carnalis, per quam consummatur matrimonium est ea, per quam coniuges vna caro efficiuntur, vt constat tunc ex significatione, signat enim matrimonij consummatio per eam carnis unitate. Incarnationis mysterium, per quod Christus Dominus per carnis unitate est Ecclesiae coniunctus: tunc etiā quia Alexand. III. Cap. 1. de coniug. coningat. vbi dixit, posse coniugem ante copulam ad Religionem transire, subdit ratione. Quia cum non sufficiat vna caro simul effecti, unde aperte sentit, talem eberi esse copulam, per quam vna caro efficiantur: sed dum semen non recipitur intra foemineum claustrum non efficiuntur vna caro, vt clare colligo ex Cap. Lex, quod est Benedicti Pape, 27. q. 2. ibi: Propinquitas enim

G sanguis

sanguinis juncti verbis precedentibus: dixerat enim non aliter fieri vnam carnem, quam si carnali copula sibi cohererant: & iudit hæc: Neque oculum parit propinquitatem, quod nullam facit sanguinis commixtione, id est feminis. Ita D.Tho.in 4. diff. 45. art. 1. q. 2. ad 2. D.Bonau. q. 1. Sotus diff. 27. q. 1. art. 1. Henr. lib. 11. cap. 8. num. 8. & cap. 11. num. 13. Sanch. citat. vnu. 5. Basil. lib. 9. cap. 10. num. 1. Villalob. tral. 13. diffic. 13. num. 1. Bauni. quas. 15. de marr. Ochaga. tral. 2. ques. 6. num. 1. Hurtad. d. 8. diffic. 9. num. 35. Valer. v. *Marrimonium*, diffic. 11.

275
Probabilior
sunt
hac sen-
tencia.

Hæc sententia mihi admodum est probabilior. Quia ea copula requiritur ad consummationem matrimonij, quæ apta est ad generandum, alias copula sodomitica consummaret matrimonium, quod est absurdissimum: ex penetratione autem vasis absque feminis effusione non potest sequi generatio. Et quia ultra significationem potissimum indissolubilitatis matrimonij consummati ratio est iniuria proli: quæ esse non potest absque feminis receptione.

DVBIVM XLIV.

An ut matrimonium dicatur consumma-
tum, nec possit sponsus Religione in-
sufficiat, quod virile semen sue arte ali-
qua, sive de demonis ope in vas recipiatur
sponsa, absque copula, aut vasis penetra-
tione.

Sufficit. Quia ea feminis profusio sufficiens 279
est generationi, per eamque ponit vna caro. & sufficit plan-
to efficiuntur. Sic D. Antonin. 3. p. 1. i. c. 11. ante
re §. 1. Cordu. in sum. q. 178. Sotus in 4. diff. 17. q.
1. a. 4. Henr. lib. 11. c. 15. num. 3. Neuo, Rofel. Syl-
ue. Tabie. Greg. Lop. quos citat, & sequitur
Sanch. lib. 2. d. 21. n. 2. Hurtad. d. 8. diffic. 9. & d.
10. diffic. 1. Filluc. & Villalob. penes Leand. n.
9. d. 5. q. 30.

Non sufficit. Quia per huiusmodi feminis 280
in foemineum vterum immixtionem illi non
sunt facti vna caro, nec sibi adhaerunt. Ita
Martin. de Albiz. in manu. d. 17. de marr. dub.
1. Basil. lib. 7. c. 12. num. 2. Leand. citat.

Et ceterum Thomas Sanchez primam senten-
tiam ut certam supponat, tanti viri venia ego Camku op-
valde dubiam existimo, & mulier corporis non sufficiat
agnatam, qui vix humano iudicio valeant de-
finiti. Vt romque ego requierit, & coni-
unctionem, & intra vas seminacionem, ut ma-
trimonialis copula vocitetur.

DVBIVM XLV.

An copula ante initum matrimonium habita sit sufficiens, ut matrimonium subsecutum con-
summatum dicatur.

Sufficiens est. Quia matrimonium sequens 281
ad copulam retrotrahitur præcedente, & sufficiens est
illam ita confirmat, ut prolem ex ea habitam, legitimam efficiat. Cap. Tanta, qui filii sint legit. Ergo similiter confirabit, ut censeatur habita post matrimonium, illudque consummat. Sic Hypolit. singul. 100. citans Claudium, & Syluam nuptial. & in hac parte Baldus inclinat ad Cap. Licer. de translat. Episc. quamvis nihil definiat.

Non est sufficiens. Quia matrimonium so- 282
lummodo consummatur per matrimoniale co-
pulam, illa vero est fornicaria. Ita Sanch. lib. 12. d.
21. n. 3. Henr. lib. 11. c. 8. n. 8. Sotus, Vega, & Scalij
duodecim Doctores, quos Sanchez citat Basil.
lib. 9. c. 10. n. 1. Gutier. de marr. c. 52. n. 22. Villalob.
tr. 13. diffic. 13. n. 1.

Hanc partem certam puto, primamque pa-
rum aut nihil probabilitatis habere. Quia Hanc partem
quamvis illa fictio admittatur in fauorem Pro-
prios, quæ non deliquerit, & quam non est, eam fa-
vore parentum delinquentium admitti, contra
Regul. 1. fine hereditaria. ff. de nego. 6. 7.

DVBIVM

Sectio II. Dubia De Matrim. Essentia. 75

D V B I V M XLVI.

*An copulaper vim intrā bimestre extorta
sufficiat, ut matrimonium dicatur con-
summatum, & sit omnino indissolu-
bile.*

Doctores, penes Santiū citandum. Basil. lib. 9.
cap. 10. num. 2. Diana part. 3. tract. 4. reso. 2. 42.
Gutier. cap. 54. num. 28. & 29. Leand. tr. 9.
d. 1. q. 33.

Potest planē. Quia sponsus grauem intulit
injuriam coniugi, cum non haberet ius copu-
lam extorquendi ante bimestre concubum, cap.
ex publico, de conuers. coniugat. & illa non po-
test aliter ius suum recuperare nisi per ingre-
sum. Ergo potest Religionem inire. Certe dolus
nemini debet patrocinari, nec viri culpa bonum
alterius impedit: ne culpe reus inde commo-
dum reportet. Cap. Ad nostram de empt. & ven-
dit. Ita Reginal. l. 31. n. 9. Laym. tr. 10. p. 3. c. 6.
n. 3. Hurtad. d. 8. diff. 9. Petr. de Ledef. q. 61. a. 1.
Rodrig. c. 2. 19. n. 2. Glos. ad Cap. finale. Præpos.
Ioan. Andr. Cardin. Abbas, Felin. Bald. Angel.
Hippolit. Turrer. Sylvest. Armil. Palud. & alij,
quos refert, & sequitur Sanchez lib. 2. d. 22.
num. 5.

Hanc partem reor esse probabilem. Quia
sine sua culpa nemo debet suo iure priuari. Cap.
Discretionem, de eo qui cognovit coniugium. Cum
ergo feminam inuita, & absque sua culpa fuerit
cognita, non debet iure, quod habebat, in-
grediendi Religionem, prauui. Et quia be-
neficium iuris auferendum non est a feminam,
qua dissident. Cap. Indultum, de regulis iuris
in 6. Ergo.

D V B I V M XLVII.

*An quando sponsa non vi præcisa, sed me-
tuadente in constantem virum aponso
fuit: oppressa posse Religionem inire.*

Non potest. Quia idem non est vi opprimi,
Minime po-
nac metuvis enim omnimoda priuat libe-
tate, non autem metus l. 1. & 2. ff. deco, quod met-
te. cau. Sic Ioan. Andr. Præpos. Cardin. Sylvest. Ar-
mil. Greg. Lop. Perez, Palati. quos refert San-
chez l. 2. d. 2. n. 1. docens hanc sententiam sa-
tis esse probabilem.

Potest quidem. Quia ratio, ob quam permit-
titur ingressus, quando copula vi extorta est,
Poteſt omni-
non est voluntatis defectu, sed ratione iniuria
illata, & iniustitia a sposo admisita: At similis
iniustitia est, quando timore gravi copulam ex-
torsit. Ita Ledef. l. p. 4. q. 63. a. 3. Petr. de Ledef. de
matr. q. 6. 1. a. 1. Sanch. n. 2.

Ego quidem existimo idem esse de violentia
ac de timore dicendum. Quare in utroque casu
Hoc mihi
posse sponsam Religionem ingredi, iudico esse
probabilius.

D V B I V M XLVIII.

*An sponsa intra bimestre vi cognita possit
ad Religionem transire.*

An letho iter peccet sponsu vi, vel timore
grani extorquens copulam intra
bimestre a sponsa.

Sic, quando transactum est iam bimestre,
sponsum non peccare; quia iure suo vitur
exigendo debitum, quod non potest sponsa
Nonnihil su-
iuste denegari. Hoc tamen intelligo, quan-
pono
do tentatis aliis mediis pacificis, nollet
G 2 adhuc

76 Theologiae Moralis Lib. XXV.

adhuc sponsa. Quæ si rem verò, virum intra illud bimestre sponsus cogens lethaliter delinquit?

295 Non delinquit sponsus. Non delinquit. Quia non infert iniuriam sponsæ, quæ adhuc potest Religionem inire: sed sibi potius, qui ante sponsa Regularis obitum non potest aliam ducere. Sic *Manu. t. m. 1. sum. c. 39. n. 2.*

296 Sponsus delinquit. Delinquit lethaliter. Quia afferit corporis integratam, dum non habeat ius donec bimestre transeat. Et quia fortè ex ea copula sequetur proles, ob quam sponsa ab ingredi impenietur. Ita *Sanch. l. 2. d. 22. n. 15.* *Sotus in 4. diff. 29. q. 1. a. 4.* *Petr. Ledel. q. 61. a. 1.* *Leand. tr. 9. d. 59. 34. & alii.*

297 Non mihi certum. Quia potest sponsus id gerens, in foro externo puniri ut docet Bald. & Salic-quos refert Anto. Gomez l. 8o. *Tauri, n. 39.* Pro culpa autem veniali plecti in foro externo, est iniquum. Verum Sotus hanc temperat sententiam, quando sponsa affirmaret, velle se Religionem ingredi: hoc enim casu ait, peccare lethaliter sponsum cogentem. At tam apius Ledel, citatus absque ea limitatione locutus est. Vnde hoc eriam in casu existimo esse culpam lethalem; quia licet sponsa tunc non præmeditaretur Religionem inire, forte eo bimestri per ius sibi concessu, meditabitur, cui quidem resolutioni sponsus obstat, extorquens copulam hanc sibi debitam.

D V B I V M . L.

An sponsa per vim oppressa ante expilem bimestre, possit receptum semen mox expellere.

298 Non nihil sappono. *V*astio procedit de sponsa vi oppressa inter bimestre non ab sposo, sed ab alio. Suppono enim eam ab sposo vi cognitam, id minime posse gerere, quia iniuria est multo leuior, nec infamiam patitur, & damnum non est adeo graue. Nec de feminâ per metum à quo cumque cognita loquor, quia copula fuit voluntaria, & cum peccato admissa; vnde piaculum graue esset feminis pulsionem procurare, igitur.

299 Non potest sponsa, qui intra bimestre vim patitur, in continentia conari ad semen iam receptum emitendum. Quia est intrinsece malum ordinatum semen ab sibolis propagatione expellere, neque id vlo sine potest honestari. Sic *Basil. l. 9. c. 10. n. 4.* *Leand. tr. 9. d. 59. 35.*

300 Id gerere potest. In continentia potest, postea minimè. Quia (vt docet *Sotus in 4. diff. 1. 5. q. 1. a. 8.* *Bannes 2. 2. q. 64. a. 7. dub. 3.* ad 2. *Manu. t. m. 1. sum. c. 36. n. 15.*) licet privata auctoritate furem in continentia vbi furtu arrupit, donec in loco tuto sit constitutus, percutere, & ea defensa reputatur. Ergo similiter reputabitur defensa, cum statim ac semel receptum est, feminâ vim passa, expellit: secus quando iā semen haber possessionem, & est quasi in loco tuto constitutū: tunc enim nō erit defensa, sed intrinsece malum. An non posset feminâ vim passa quocumque tempore membrum virile extrahere, si posset, quamvis semen effundendum esset? Ita plane, quia non tenetur id pati. Ergo mox ac effulsum est potest similiiter expellere; quia cum nondum semen habeat passificam vasis possessionem, adhuc quasi in

fieri, & in ipsa effusione esse reputatur. Ita *Sanch. l. 2. d. 22. n. 17.*

Ego quidem, si dum feminâ reluctatur, semper extra vas effunderetur, à piaculo liberam *primariam* *sanctam*, cuicunq; nullus alius est vclus nisi in ordine ad generationem, emittere turpissimum esse reor. Neque verò quia feminâ posset, dum vim patitur, virile membrum extrahere, ideo potest & semper iam receptum emittere. Nam aliud est impedimenta apponere, dum quasi in via est ad cōsummationem violentus aggressor: aliud verò semen eicere, cum iam ad finem peruenit est. Hoc teneo, nec idem tamen mei Thomæ Santij sententiam improbabilem esse putarim. Quia quidem non benè à Basilio ac Leandro est, (corum venia) perfecta. Non enim ille hoc asserit de sponsa vi oppressa à proprio sposo intra bimestre, sed ab alieno quocumque, ut propriis, distinguit in terminis.

C A P V T X I.

circum causam efficientem matrimonij, quæ est Consensus.

D V B I V M . L I.

An vinculum matrimonij de potentia Dei absoluta possit constitere sine mutuo coniugio consensu.

*D*uo certa absque controversia suppono. *V*nū est, si loquamur de matrimonio causa saliter, id est, in quantum est contractus humanus à propria voluntate tanquam à causa consurgens per nullam potentiam posse ab aliquo mutuo consensu constitutus: Quia tunc consensus est de intrinseca contractus ratione; & sicut actus intellectus eo quod vitalis sit, per nullam potentiam potest absque intellectu produci, ita contractus humanus, qui oritur à voluntate tanquam à principio vitali etsi nequit absque eius consensu. Alterum est, Deum possidere viro potestatem in corpus feminæ, & contra absque illorum consensu. Quia Deus habet manus dominium in coniugum corpus, quam ipsimet: Cū ergo possint ipsi eo quod sint domini proprij corporis, dominium illius transferre à fortiōni Deus poterit. Est autem difficultas: Cum matrimonium non sit ius vtiendii alterius corporis, nec mutua obligatio, sed vinculum, quo coniuges obligantur, triū vinculum hoc cōsistere potest de potestate Dei absolute absq; illorū consensu?

Potest constitere. Quia Deus potest efficiēs causæ vices supplere, & calefacere absq; igne: *Potest constit* *causa* *mutuo* *consensu* *autem* *mutuus* *solū* *est* *causa* *efficiēs* *huius* *vinculi.* *Sic Sotus in 4. diff. 27. q. 1. a. 2. con-* *cl. 1.* *Victor. select. de matr. p. 1. n. 4.* *Leand. p. 4. q. 1. sensu.* *47. a. 1.* *Henriq. l. 11. c. 1. n. 3.* *Vega l. 4. sum. c. 67. 3.* *Barthol. Ledel. dub. 16.* *Petr. Ledel. q. 45. art. 1.* *dub. 1. concl. 4.* *Valent. 10. 4. d. 10. q. 3. pu. 1.* *Coninch. d. 24. n. 49.* *Hurtad. d. 3. diff. n. 17.* *Diana par. 8.*